

Heli Kautonen

Yksi ilmiö, tusina tulokulmaa

Mistä kollegamme maailmalta puhuvat? Millaisia uusia tuulia tekoälyilmiö on tähän mennessä nostattanut? Näitä kysymyksiä miettien ja tätä Signum-kirjoitusta suunnitellen kävelin tämän kesän LIBER-konferenssissa Sveitsin Lausannessa pitkin yliopiston salmiakki-suuntaisia käytäviä. Raportissani päästän teidät kurkistamaan suljettujen ovien taakse, kokoukseen johon oli kutsuttu vain LIBERin työryhmien jäseniä ja johon livahdin kuokkimaan Liber Quarterly -toimituksen sulkahtua heilutellen.

Kokouksessa perustettiin LIBER-järjestön uusi toimintamuoto: tekoäly-iskuryhmä, *LIBER AI Taskforce*. Jo parin vuoden ajan, Budapestin konferenssista saakka, oli LIBER-yhteisö näkyvästi ja kuuluvasti kaivannut järjestöltään toimia, mieluiten työryhmää, jossa voisi kasvattaa osaamistaan tekoälystä ja sen vaikutuksista kirjastoille. Hallituksen asialistoilla aihe toistui toistumistaan ja keskustelu kävi kierroksilla. Olisihan ollut helppo vain

näyttää vihreää valoa uudelle tekoälyteemaiselle työryhmälle. Mutta minne sitten päätyisi kaikki se työ, mitä olemassa olevat LIBER-ryhmät jo tekivät tekoälyasioissa?

Kiitos norjalaisten kollegoidemme aktiivisuuden, pulma ratkesi syksyllä 2024. Karin Rydvingin johdolla järjestetyissä kahdessa etätyöpajassa LIBER-työryhmien jäsenet kehittivät idean siellä täällä sikiävää toimintaa yhteen liittävästä iskuryhmästä. Hallitus hyväksyi esityksen ilomielin ja tämän kesän konferenssissa puheenjohtajaksi nimetty Sara Kjellberg Malmöstä kutsui koolle LIBER-työryhmien edustajatideoimaan toimenpiteitä.

Perustamiskokous toi näkyviin tulokulmien runsauden. Jokainen LIBER-työryhmä (lyhenne: *WG*) työstää tekoälyilmiöön liittyviä asioita omalta kantiltaan ja omalla tontillaan. Datatensiivisin ryhmä (*Data Science in Libraries WG*) pureutuu syvälle teknologisiin kysymyksiin, kun taas digitaalisiin ihmistieteisiin keskittyvä ryhmä (*Digital Scholarship and Digital Cul-*

∧ Paluumatkalla Lausannesta piipahdimme Münchenin Neues Pinakothek -taidemuseossa. Tämä Mario García Torresin teos *A Virus Cracked the Code* (2020) voisi kuvata myös kirjastojen tekoälytoimia: yksi ilmiö, tusina tai useampia tulokulmia. Kuva: Heli Kautonen.

tural Heritage WG) on koordinoitunut ensiluokkaisen opassivuston. (Kannattaa tutustua, lähdeviite jutun lopussa!)

Tekoälyilmiotä ruoditaan myös tutkimusdatan hallinnassa (*Research Data Management WG*), avoimen julkaisemisen (*Open Access WG*) ja avointen oppimateriaalien (*Educational Resources WG*) edistämässä sekä kirjastojen johtamiseen liittyen (*Leadership Programmes WG*).

Itseäni tällä hetkellä eniten mietittävät tekoälyn lainsäädännölliset kysymykset, joihin paneutuu ansiokkaan punnekkasti LIBER:in lakiasiatyöryhmä (*Copyright and Legal Matters WG*). Jos jokin näistä tulokulmista ja teemoista kiinnostaa lukijaa, kehotan tustutumaan mainittuun opassivustoon.

Yksi tekoäly-iskuryhmän ensimmäisistä kommentointitehtävistä on lähtöisin Liber Quarterly -julkaisusta, jonka toimitusneuvostossa on tänä kesänä työstetty lehdelle tekoälylinjauk-

sia. Ennen vuoden loppua löydämme toivon mukaan yhteiset suuntaviivat sille, millaista tekoälyn hyödyntämistä LIBER-yhteisö sallii kirjoittajille, mitä vertaisarvioijille ja minkä kaiken suhteen toimituksellisissa prosesseissa pitää olla valppaana.

Kirjastojen tekoälytyö ei tietenkään tyssä LIBER-työryhmiin eikä Liber Quarterly -julkaisuun. Niinpä iskuryhmä asetti yhdeksi tavoitteekseen rajat ylittävän yhteistyön edistämisen. Yhteys mm. IFLAn tekoälyryhmiin tuli kirjatuksi kokouksessa koottuun tehtäväluetteloon. Nähtäväksi jää, miten LIBERin tekoäly-iskuryhmä keksii välittää tietojaan ja kokemuksiaan meille kaikille.

Olen luonut tämän kirjoituksen ihmisvoimin, ilman generatiivisen tekoälyn tai kielimallien avustusta. Uusien hyvien tapojen mukaisesti haluan tämän kertoa, sillä sitä ei muutoin millään selville saisi. ✨

Lisätietoa

Tekoäly-iskuryhmä, LIBER AI Taskforce: <https://libereurope.eu/article/liber-launches-a-taskforce-on-artificial-intelligence>

Opassivusto, LIBER DS Topic Guides: <https://libereurope.github.io/ds-topic-guides>

Tekoälytuulia maailmalta -kolumnisarjassa Turun yliopiston kirjastonjohtaja Heli Kautonen tunnustele, miten tieteelliset kirjastot muualla maailmassa tarttuvat tekoälyn haasteisiin ja mahdollisuuksiin.

Kirjoittaja

HELI KAUTONEN

Turun yliopiston kirjasto

heli.kautonen@utu.fi

<https://orcid.org/0000-0001-6652-1165>

